

УДК 727.14.653

ГРАФИКАЛЫҚ ДИЗАЙННЫҢ ДАМУ БАҒЫТТАРЫ

Сағындық Әнел Сәкенқызы

Lenfar_a@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ студенті,

Ғылыми жетекші - Бегімбай К.М.

Қазіргі біз білетін графикалық дизайн өзінің даму сатысын адамзаттың жаму сатысымен бірге кеше отырып, түрлі көркем және технологиялық үдерістерді бастан өткізді. Бүгінгі таңдағы графикалық дизайнның келбеті өткен кезеңдерді қамти отырып, әдемік жаппай жаһандану дәуіріне сай өзіндік сипатқа ие болуда. Түрлі технологиялардың барынша

дамып, күнделікті адам тірлігінің барлық саласына барынша кіріккен кезеңді бастан кешірудеміз. Merriam-Webster сөздігіне сәйкес, графикалық дизайн – бұл «ақпарат беру немесе әсер ету үшін дизайн элементтерін пайдалану өнері немесе кәсібі (мысалы, баспахана және сурет)».

Тарихшылар біздің дәуірге дейін 38 000 жылы жартасқа салынған суреттерден бастау алып, осы күнгі графикалық дизайнның жеткен шегіне дейінгі аралықты саралай алады. Сонымен, артық сөздерсіз, графикалық дизайнның қалыптасу кезеңдерін зерттеу үшін тарихи саяхатқа аттанамыз. Біздің бүгінгі бастан кешіп отырған кезеңімізге дейін графикалық дизайн қандай даму сатыларын бастан кешкенін және оның болашағы қандай болатынына көз жүгіртейік.

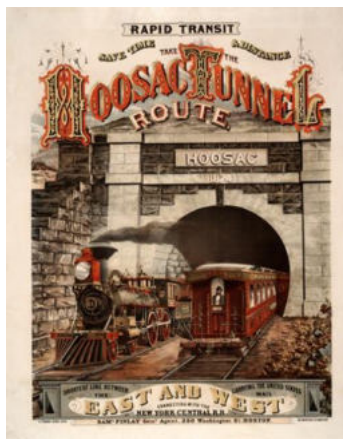
Графикалық дизайн тарихы

«Графикалық дизайн» термині алғаш рет 1922 жылы Уильям Аддисон Двиггинстің эссесінде пайда болды. Кітап дизайнері бола отырып, Двиггинс өз жұмыстарында визуалды әсерлерді қалай ұйымдастырып, басқарғанын түсіндіру үшін осы терминді ойлап тапты. Дегенмен, біз графикалық дизайн тарихына одан әрі орала аламыз.

1760 жылдар: өнеркәсіптік революция және литография

1700-ші жылдардың соңында пайда болған өнеркәсіптік революция өндірістік үдерістердің тиімділігі мен өнімділігін арттыру үшін, оның ішінде жобалау үшін өздерімен бірге жаңа технологияларды әкелді. Бір профессор жобалау жүйесінің тарихы бойынша дәрісінде атап өткендей «Графикалық дизайн – бұл өзін-өзі көрсетудің жаңа тәсілі, ең алдымен өнеркәсіптік революцияның қажеттілігіне жауап» болып саналады.

Литография өнеркәсіптік революцияның ең ірі дизайнерлік экспорттаушыларының бірі болды. Алоиз Сенефельдер ойлап тапқан литография – бұл тас немесе металл бетіне бояу жағуды және оны қағаз парағына көшіруді қамтитын баспа әдісі. Бұл жаңалық, сондай-ақ литография болып табылатын хромолитография орнына жол берді, бірақ түрлі-түсті іздері бар. Мысалы, 1-суретте көрсетілген Бостондағы темір жол жүйесін жарнамалайтын хромолитографиялық плакат.

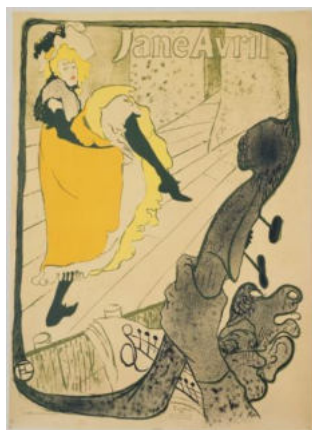
Сурет 1. Бостондағы темір жол жүйесін жарнамалайтын хромолитографиялық плакат

Осы жаңа әдіс арқылы адамдар оңай өнімдер, оқиғалар, саяси қозғалыстар және тіпті үй декоры үшін тартымды плакаттар жасай алады. Литография сондай-ақ суретшілерді баспа станогының шектеулерінен босатты, оларға алдын ала кесілген мәтін мен бейнелердің блоктарын ғана емес, өз жобаларын қолмен және жаппай жасауға мүмкіндік берді.

1890 жыл: модерн

Арт-нуво ХІХ ғасырдың соңында архитектураға, сәнге және графикалық дизайнға қатты әсер еткен жаһандық дизайнерлік қозғалыс болды. Тейт мұражайының сайтында көрсетілгендей, модерн өсімдік түрлеріне негізделген бұрма сызықтармен және органикалық формалармен сипатталады.

Сіз 1893 жылы Анри де Тулуз-Лотректің осы атақты плакаты ретінде жабайы табиғатта модерн стиліндегі плакаттарды көрдіңіз. Онда Париж балабақшасында орындалатын би бейнеленген.

Сурет 2. Анри де Тулуз-Лотректің атақты плакаты. 1893 ж.

Модерн суретшілерді өз заттарын олар бар емес, керісінше интерпретациялық өрнектер, қозғалыс және абстрактілі көріністер арқылы беруге тырысқан.

1903: Wiener Werkstätte

XX ғасырдың басында суретші Коломан Мозер және сәулетші Йозеф Хоффман Wiener Werkstätte негізін қалады. Бұл «Веналық шеберхана» шеберліктің жоғары сапасын бағалайтын «қолөнершілердің өндірістік кооперативі» деген атаққа ие болды.

Үдемелі индустрияландыруға жауап ретінде бұл ұжым жеке өзін-өзі танытуға және авангардтық туындыларға басымдылық берді. Дегенмен, ол шын мәнінде оның геометриясы мен модернизмімен, сондай-ақ «шаршы стильмен» сипатталатын дизайн үрдісін дүр сілкіндірді. Бұл өткір өрнектер мен өткір желілер тіпті тек пайда болатын сандық дизайнер мен графикалық үлгілердің пайда болуын болжайды.

Сурет 3. Жоғарыда сипатталған стильде жасалған плакат үлгісі

1919 жыл: Баухауз

Заманауи графикалық дизайн, біз оны бүгін қалай білеміз, Германияда Баухаус мектебіне шығады. Вальтер Гропиус негізін салған Баухаус өнер мен қолөнерді, классикалық және Авангард стилін, пішін мен функциясын біріктірген жаңа ойлау образына бастама қойды. Баухаус дизайны минимализм, геометриялық пішіндер және жеңілдетілген жаңа қаріптерді қамтиды.

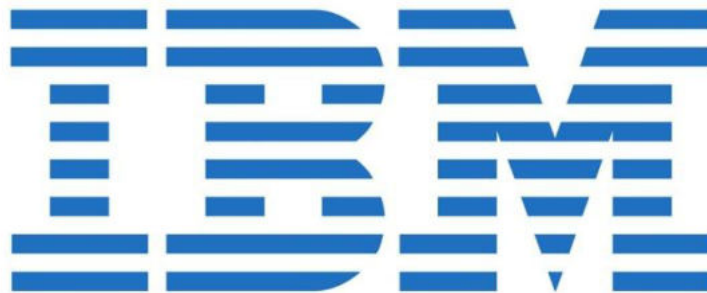

Сурет 4. Баухауз дизайны сипатында жасалған плакат үлгісі

Ретінде жазған Megan O'Нил үшін журналдың Architectural Digest «нәтижесі» төңкеріс жасады, адамдар күнделікті өмірде қолданатын қарапайым заттарды дәріптеу арқылы оларға деген көзқарасты түбегейлі өзгертті. Егер сіз бір кездері target шәйнегінің дизайнына таң қалған болсаңыз немесе iPhone талғампаздығын бағаласаңыз, сіз бұларға Баухаусдың еткен әсерін түсінесіз деген сөз.

1947: корпоративтік логотиптер Пол Ранд

Пол Рэнд кейбір ірі америкалық корпорацияларға логотиптердің көмегімен өзінің фирмалық стилін қалыптастыруға көмектескен кезде жарнама түсінігін қайта қарастырды. IBM, UPS, ABC және American Express-бұл барлық үлкен компаниялар Рэнд әзірлемелерінің арқасында қайта құрылды. Шын мәнінде, IBM логотипі, ол 1970 жылдары құрылған, әлі күнге дейін қолданылады және тиімді дизайн компаниялар мен адамдар арасындағы алшақтықты еңсеріп қана қоймай, уақыт сынағына шыдайтынын дәлелдейді.

Сурет 5. Осы күнге дейін тартымдылығын айрылмаған бренд логотипінің дизайны үлгісі

Нью-Йорк қаласындағы Rand көрмесінің кураторы Дональд Альбрехт «Rand жарнамасында сөздер мен суреттер бар, бірақ олардың барлығы бір символға біріккен» деген және «Ол өнерді жарнамаға әкеледі» деген пікір білдірген болатын.

Оның жұмысының салдары әлі де сезіледі, өйткені ондай брендтер өздерін сатады және тұтынушыларды тек бір таңбаның күшімен тарта біледі.

1970 жылдар: постмодернизм

Постмодернизм модернистік идеялардан эволюция және оларға қарсы көтеріліс ретінде пайда болды. Өзінің табиғаты бойынша постмодернизм идеалдардың белгілі-бір жиынтығына бағынбайды. Бірақ постмодернистік жобалар жиі беделге күмән тудырды, идеяларды аяғынан басына айналдырды және бұрын болған нәрселерге жақындады, скептицизм мен ирониямен шектесіп жатты.

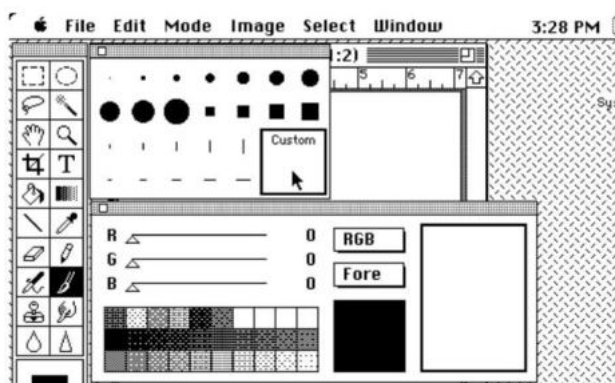

Сурет 6. Мерлин Монроның поп-арт стиліндегі бейнесі

Графикалық дизайн тарихында бұл бағыт жиі концептуализм және поп-арт сияқты басқалармен байланысты. Сонымен, бұл дәуірде Сіз Энди Уорхол сияқты сорпа банктер Кэмпбелл және Мэрилин Монро портреттері сияқты американдық иконаларды сәндейді. Және сіз Джексон Поллок кескіндеме эксперименталды және экспрессионистік нысандары үшін өз мольбертін тастайды қалай көресіз.

1990 жылдар: сандық құралдар

XX-шы ғасырдың соңында сандық құралдар біздің қолымыздан қарындаштар мен қылқаламдарды алып, графикалық дизайнерды жасау мен таратудың жаңа, революциялық тәсілдерін қамтамасыз етті. Мысалы, әлемге аты шулы Photoshop редакторы іске қосылды. 1990 жылы платформа ретінде графика редакциялау және кәсіби дизайн өнімдерін кез келген адам пайдалана алатындай етіп ыңғайластырылды. Microsoft Paint сияқты қарапайым бағдарламалар кеңінен қолданысқа ие болып, графикалық өнерді кең көлемде қол жетімді етті.

Сурет 7. Microsoft Paint редакторының интерфейсі

Тіпті графикалық дизайнмен өзара әрекеттесуіміз өзгерді. 1984 жылы Apple компаниясы Macintosh компьютерін ұсынды. Ол қарапайым, әрі ыңғайлы интерфейспен жабдықталып, тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған компьютерленген әлемге есік ашты.

Заманауи графикалық дизайн

Енді біз графикалық дизайн тарихын зерттеу барысында оның бүгінгі кезеңде қандай деңгейде екендігіне зер салайық. Графикалық дизайн бұрынғыдан қарағанда біздің өмірімізде көп таралған деп айтуға болады. Графика бізді әрбір әлеуметтік желіде, мобильді қосымшада және веб-бетте қарсы алады. Ал маркетингшілер мен бизнесмендер өз брендтерін дамыту және бүкіл әлем бойынша аудиториямен байланыс орнату үшін әр күн сайын осы дизайн саласының мүмкіншіліктерін барынша пайдаланады.

Статистикаға жүгінсек маркетингшілердің 50% - дан астамы визуалды контентті құруға басымдылық береді. Instagram-толығымен визуалды платформа – ең жылдам өсетін әлеуметтік желі болып саналады. Адамдардың 70%-дан астамы өздерінің онлайн-бейнелерін қалыптастырып, оны әлеуметтік желілер арқылы барынша кең аудиториямен таныстырды. Солардың ішінде Facebook пен Instagram сияқты платформаларды ерекше атап кетуге

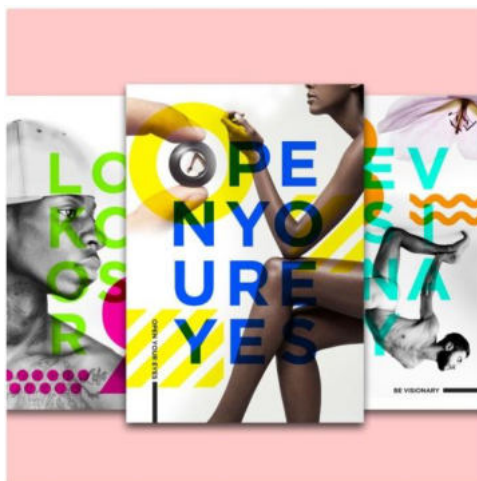
болады. Кез-келген адам әлемнің әр түпкірінде отырған басқа бейтаныс адаммен танысып, араласа алатын болды.

Әлеуметтік желілер адамзаттың тіршілік әрекеттерінің барлық салаларынан хабардар болумен қатар, қоғамда болып жатқан барлық құбылыстарға араласып, өзінің оған деген қарым-қатынасын емін еркін білдіре алатын жағдайға жетті. Осылай жаһандық деңгейде жаппай ақпараттандыру заманы бастан кешілуде.

Графикалық дизайнның тағы бір бағыты болып саналатын инфографика маркетингтердің пайымдауына 41%-дан астам көлемде ақпаратты тарату құралы ретінде қатардағы тұтынушыға қолайлы графикалық құрал ретінде кеңінен қолданысқа ие болуда.

Біздің өмірімізде болып жатқан әр түрлі жағдайларды бейнелеуге бейімделген арнайы бағдарламалармен жабдықтала отырып, компьютерлік технологиялар көпшілікке инфографиканың ыңғайлы көркем мүмкіндіктерін қолдануды барынша қол жетімді етті.

8-суреттегі плакаттардан көрініп тұрғандай демократиялық ұстанымға негізделген минималистік стильде динамикалық кейпі бар британдық дизайнер Майк Кус Getty Images үшін құрылған Bauhaus және Wiener Werkstätte сияқты тартымды дизайны бар өнімдер шығаруға мүмкіншілік пайда болды.

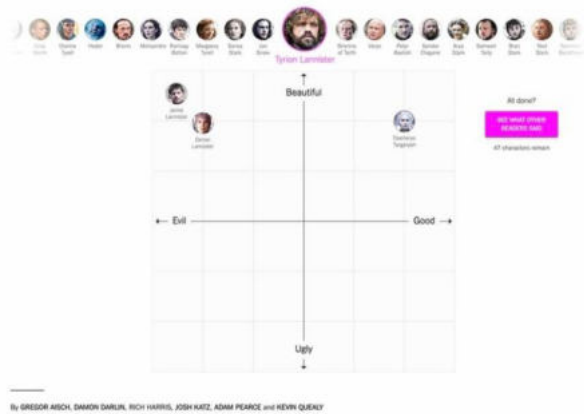
Сурет 8. Британдық дизайнер Майк Кус Getty Images үшін құрылған плакат үлгісі

2019 жыл басынан бастап графикалық дизайнның басқа да тенденциялары пайда болады: тегіс дизайн, Суреттер, қалың қаріптер және градиентті түстер.

Графикалық дизайнның болашағы

Бір сөзбен айтқанда, болашақ графикалық дизайнның басты бағыты оның интерактивтілік сипатта болатындығын болжайды. Мүмкін, бұндай ұстаным келешекте қатардағы тұтынушыға дизайнды толыққанды қолдануына мүмкіншілік беретін технологиялармен қамтамасыз ететін болады.

Біз оны пайдалану тәртібіне байланысты өзгеретін бейімделген дизайнермен көреміз. Мысал ретінде жүргіні жылжыту немесе бет бойынша жылжыту кезінде тегістелетін және кеңейтілетін виджеттерді атап кетуге болады. Сонымен қатар деректерді визуализациялау, әлеуметтік бейне және 360 градустық қозғалмалы бейнелер сияқты танымал дизайн форматтарды интерактивтілік режимде кеңінен қолдануға мүмкіншілік алатын боламыз.

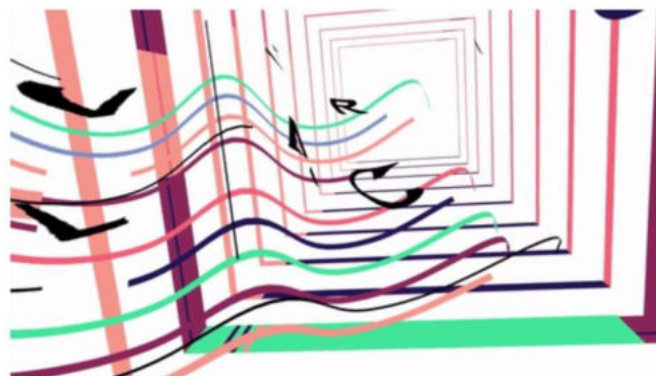

Сурет 9. Интерактивтік режимде қолданылатын қосымша үлгісі

Дегенмен, әзірше дизайн үшін ең үлкен пайдаланылмаған әлеует виртуалды шындық (VR) және сандық әлемді нақты әлеммен байланыстыратын қосымша шындық (AR) болып саналады. Бұл технологиялар адамдар ойын-сауық, сатып алу, ойын ойнау, достарыңызбен және отбасымен қарым-қатынас жасау және брендтермен өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік беру арқылы күнделікті өмірімізді барынша түрлендіретін қызықты тәжірибеге жетелейтіні сөзсіз. Мысалы, Pokémon Go біздің алдымызда әлем ойын процесін салу үшін AR пайдаланды. Нәтижесінде таяу арада адамдардың 68%-ы виртуалды шындық күнделікті өмірдің бір бөлігіне айналғанын көретін болады. Ал, дизайнерлер үшін бұл олардың кәсіби бағытта дамуының жаңа қырларын ашуға мүмкіндік береді.

Eye on Design журналы үшін Маргарет Андерсен былай деп жазды: "VR 360 ортасы дизайн тұрғысынан біздің типография түсінігімізді түбегейлі өзгерту әлеуетіне ие. Дегенмен, графикалық дизайнерлер көптеген VR-қосымшаларды қоректендіретін Unity-ойын қозғалысында кодтау C# сияқты бағдарламалау тілдерін жақсы меңгерсе, бұл жағдай олар үшін жаңа идеяларды іске асыру барысында «ауыр шайқасты» бастан кешірулеріне себепкер болады.

Сондықтан relajaelsoco Мадрид Графикалық дизайн студиясы дәстүрлі графикалық дизайнды VR технологияларымен біріктіруге көмектесу үшін сингулярлықты жасады. Oculus Rift VR гарнитурасы үшін құрылған Singularity қоршаған ортаны түсіну үшін аса адами интеллект жылдам дамитыны туралы дерексіз, геометриялық және түрлі-түсті түсініктерді қамтамасыз етеді.

Сурет 10. Сингулярлық режимде қолданылатын қосымша үлгісі

Вальтер Гропиус және Йозеф Хоффман «бұл туралы не айтар еді?» деген сұрақ еріксіз туындайды. Олар, мүмкін, тіпті адамдар осылайша дизайнмен өзара іс-қимыл жасай алатын әлемді елестете алмаған болар. Дегенмен, графикалық дизайнның даму тарихы бізді дәл осы сәтке алып келді.

Олардың алдында алыптардың иығында тұрып, бүгінгі графикалық дизайнерлер осы жаңа технологияларды зерттеу үлкен проблема және бұрын-соңды қарағанда графикалық дизайн неғұрлым қолжетімді және тартымды жасауға теңдессіз мүмкіндік береді.

Осы мақаланың мазмұнына сай қорытынды айтар болсақ, графикалық дизайнның даму кезеңдеріне шолу жасай отырып, түйгеніміз – оның даму сатысы өте күрделі үдерістерді басынан кешіре отырып, осы күнгі көркем мүмкіндіктерге қол жеткізумен шектеліп қана қоймай көп ұзамай одан да күрделі де қызықты даму сатысына көтерілетінімізді анық болжайды.

Қолдаланылған әдебиеттер

1. <https://www.canva.com/learn/ultimate-guide-history-graphic-design/>
2. Ли Вэй. Жарнама дизайны. – Чунцин: Оңтүстік-батыс пед.ун. баспасы, 2000. 134 б.
3. Бегімбай К.М. Графикалық дизайн тарихы мен теориясы. Оқу құралы. – Астана, 2016. 112 б.
4. Ван Шоучжи. Графикалық дизайн тарихы. – Пекин: Қытай жастар баспасы, 2002. 323 б.
- 5 <https://fabrikbrands.com/the-history-of-graphic-design/>
6. Electronic Paper Displays // E-Ink Corporation. URL: <http://eink.com/index.html>
7. Шлыкова О.В. Культура мультимедиа: студенттерге арналған оқу құралы. – М.: Фаир-Пресс, 2004. 416 б.